

انعکاس مراسم آیینی زار در چهار نمایش

اشاره: در شماره پیشین ماهنامه صحنه قسمت اول این مقاله از نظر گذشت. در این شماره دومین و آخرین قسمت آن را می خوانیم.

چکیده:

در این مقاله نخست به مقدمه‌های در مورد تئاتر و سپس معرفی مراسم آیینی زار و انواع آن و شناخت تفصیلی موضوع، ساز، حرکت و نشانه‌های آنها اشاره شده است. پس از آن چهار نمایش گل و جهله، آینه توی سقف، فیروزه که می خواند، زنان مهتابی و مرد آفتابی و چگونگی انعکاس انواع زار در آنها توضیح داده شده است. روش کار: ابتدا انواع مراسم زار مورد بررسی قرار گرفت و سپس فیلم‌های تئاترهای مورد پژوهش با کارگردان چهار نمایش (کوروش زارعی) با چند فیلم مستند و مصاحبه‌هایی که با چند تن پژوهشگر و «بابازار» انجام شده بود، از طریق تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل و بررسی قرار گرفت. نتیجه حاصله از این بررسی، انعکاس مراسم آیینی زار در نمایشهای مذکور، چه از نظر موضوع، ساز، حرکت و نشانه‌هایی که در آنها به کار رفته می باشد.

واژگان کلیدی: تئاتر، آیین زار، ایران

(گل و جهله، آینه توی سقف،
فیروزه که می خواند،
زنان مهتابی و مرد آفتابی)

دکتر محمدعلی خبری^۱ محمد رضا پورجعفر^۲

(۱) عضو هیئت علمی پژوهشکده فرهنگ و هنر جهاد دانشگاهی

دوره دکتری پژوهش هنر دانشگاه تربیت مدرس

(۲) دانشیار دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس

نمایش «گل و جهله» ۱۹ مردی سیاه از طریق سقایی و گل فروشی با خانواده‌ها مراوده پیدا می کند. از جمله این خانواده‌ها، خانواده «شه مراد» است. شه مراد خواهری دارد که سیاه، عاشق او می شود. این عشق برای او، مشکلاتی را به وجود می آورد. سیاه از یک طرف در گرو «پریزاد»ها می باشد. زیار وقتی او بچه بوده است توسط پریزادها دزدیده شده است و آنها شرطی گذاشته‌اند تا هر زمان که آنها بخواهند در سیطره آنان باشد و در این صورت سیاه را به «مامابلیله» که «مامازار» آن منطقه است بخشیده‌اند و از طرف دیگر خانواده شه مراد با این وصلت مخالفند زیرا او هم سیاه است و هم از طبقه آنان نمی باشد. از دو طرف مورد آزار و اذیت قرار می گیرد، ولی سعی می کند که خود را از دست پریزادها نجات بدهد و به عشق خود برسد. این نمایش از انواع زار در متن و در اجرا و موسیقی استفاده کرده است که عبارتند از: ۱- استفاده (باد پری) در متن: پریزادها در متن از نوعی پریهای اهل حساب هستند که سیاه

را مبتلا کرده‌اند و از بادها و زارهای خطرناک محسوب می‌شوند. شخصیت اصلی دچار (زار) است.

۲- در اجرای نمایش گل و جهله دختران آبی‌پوش نماد پری‌زادان و باد پری هستند. البته کارگردان سعی کرده است، با استفاده از رنگ آبی آسمان، لطافت و آرامش و زیبایی را به آنها بخشد تا در نهایت از (زار باد پری) به عنوان نماد (عشق) در اجرا بهره‌برد.

۳- پری‌زادان هر کدام با پرچم‌های رنگی که هر یک نماد یک زار است حرکت می‌کنند و به بازی (اخ گجو اخ کو) که رفتاری نرم و لطیف و مربوط به نوجوانان و زنان است، می‌پردازد.

۴- استفاده از گل و بوی خوش، حلقه‌های گل و اسمن.

کلیه زارها به بوی خوش علاقه وافر دارند، بنابراین (بابازارها) و «مامازارها» سعی می‌کنند با بوی خوش (زار) را به سمت خود بکشانند تا آن را (زیر) کنند.

۵- در صحنه‌ای که سیاه را به درخت می‌بندند و او را کتک می‌زنند مراسم (زار) تبلور می‌یابد و آن زمانی است که سیاه چهل شب در کنار درخت (کنار چهل دختران) به سر برده است.

۶- نقل و شیرینی و خلخال و مهره‌های قیمتی و پارچه‌هایی کهربایی که سیاه نثار پری‌زادان می‌کند و آنها را به درخت می‌بندد، نمادهای اساسی زار هستند.

۷- خون خوردن: سیاه در قطعه‌ای از نمایش به پری‌زاد هم‌زاد می‌گوید: چاقو را در بیاور و خون مرا نثار کن و خون آلود به درگاه پری‌زادان می‌رود. خون خوردن اساس و پایه مجلس زار است که در این نمایش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

استفاده از عناصر موسیقی در نمایش گل و جهله هم داخل صحنه و هم خارج صحنه استفاده می‌شود. در اجرای نمایش گل و جهله سعی شده است که از ابزار موسیقی انواع زارها استفاده شود:

۱- متوری: الف: (pipe) پیپه که مکمل ساز طبل بزرگ است.

ب: سرنا که صدای بم و بلند دارد.

۲- دینگامارا: دهلها.

۳- نوبان: الف: تخته (از تخته در زارهای شیخ شنگر و دینگامارا نیز استفاده می‌شود).

ب: تنبور و طبل.

۴- شیخ شنگر: دهلهای بزرگ (دهل بزرگ در زار دینگامارا هم استفاده می‌شود).

استفاده حرکات و مراسم غیر زار در نمایش «گل و جهله»

۱- رقص تابوت: یک حرکت مذهبی در رفتار عاشورایی است. مریض روی می‌گیرد قرار گرفته که نماد حضرت قاسم و مراسم عروسی و حنابندان و حجله او است. اما آنچه باعث می‌شود

این صحنه به مراسم زار نزدیک شود جایی است که پری‌زادان هر کدام با یک پارچه رنگی که نماینده یک زار و نشانه اهل هوا است وارد می‌شوند.

۲- حرکات نوازندگان در صحنه از نوعی مراسم شادی آور به نام «پنت گراز» که نوعی آیین موزیکال و شادی‌آور است گرفته شده است.

۳- از موسیقی جنگ در تعزیه که با نوعی تلفیق از موسیقی زارهای خشن و کافر همراه است با همه‌مهایی از زارهای پارانژوی و رفتارهای متهیج‌کننده که به نوعی نشان از درگیری میان پری‌زادان و سیاه است، استفاده شده است.

۴- بازی «اخ گجو اخ کو» توسط پری‌زادان که هر کدام با پرچم‌های رنگی که نماد یک زار است، به حرکات نرم و لطیف می‌پردازند.

نمایش «آیینه‌توی سقف»

«آقابزرگ» شوهر «بی‌بی انیس» نماینده کنسول انگلیس در بندر لنگه است. آقا بزرگ

به دست یکی از مبارزان به نام «جلیل» که از طرفداران رئیس‌علی دلواری است به هلاکت می‌رسد و جلیل نیز توسط سربازان انگلیسی در حضور خواهرش خاتون کشته می‌شود. خاتون که ناظر بر صحنه قتل برادر بوده است تصمیم می‌گیرد از خانواده آقا بزرگ انتقام بگیرد و نسل او را از بین ببرد. برای این منظور به اتابک پسر آقا

بزرگ نزدیک می‌شود و اتابک به او دل می‌بندد. بی‌بی انیس بعد از این قتل فلج و دچار بیماری روحی روانی می‌شود. او هر شب با کنیزش به بازی آهو بره می‌پردازد تا از این اوام رهایی یابد. او به کنیز شک می‌کند که شاید او به دلیل تجاوز آقا بزرگ و اتابک به او، آنها را نابود کرده است.

چگونگی به کار بردن انواع زار در این نمایش عبارت است از:

۱- زار یا باد قصاص: باد قصاص منتقم زاران است و تا زار رضایت ندهد با هیچ گویدنی بیرون نمی‌رود. زار قصاص، به عنوان نماد دیو وحشتناک جاه‌طلبی و انتقام به کار گرفته شده است.

۲- زار ام گاره: زاری است که زنان به آن مبتلا می‌شوند، بیمار دلواپس و شبها بیدار می‌ماند.

۳- زار بومریوم: تنها سراغ زنها می‌رود، بیمار دچار کمر درد و فلج می‌شود فرد مبتلا همیشه اخمو است و پیوسته گریه می‌کند.

۴- زار لیوا: در اجرا ابتدا ریتم لیوا از پایین به بالا اوج می‌گیرد.

لیوا لیوا لی لی لی لی

۵- زار شیخ شنگر: ریتمهای تند و خشن و اوراد با این زار همیشه همراه می‌شود.

شیپوری مایا تنده گم سره مره ۲۰

۶- در پس زمینه نمایش «اهل هوا» با لباسی سفید و روشن در سایه روشن صحنه به شکل شیخ حضور دارند. آنها کسانی هستند که روزی

زار بر آنها مستولی بود و امروز در گرو همان زار می‌باشند. در طول اجرا یکی از آنها به عنوان «بابازار» حاضر می‌شود تا اوام و اجنه را از بی‌بی‌انیس دور کند.

۷- خون خوردن: آقا بزرگ، اتابک، جلیل، خاتون، باز و آهو بره، هر کدام نمادهایی از قربانی مراسم زار هستند.

۸- سرودها و اوراد بعضی زارهای کافر به عنوان نماد شخصیت منفی آقابزرگ خوانده می‌شود.

۹- حنابندان به عنوان قسمتی از مراسم زار: بابازارها یا مامازارها برای تشخیص اینکه فرد واقعاً مبتلا به نوعی باد هست یا نه نوعی معجون گیاهی را بر تن بیمار می‌مالند. در اجرای این نمایش از حنابندان استفاده و سرود آن خوانده می‌شود.

جانی حنا می‌بندمش

جانی حنا می‌بندمش

اگر حنا نباشد

برگ صنا می‌بندمش

۱۰- استفاده از ابزارهای موسیقی چون: دهل، پیپه، کتسر، جنگی و قلم جفتی ۲۱ و چوبک که در زارهای کافری چون متوری، دینگامارا و شیخ شنگر با ریتمهای تند و حرکات تند استفاده می‌شود.

۱۱- تلفیق بازی آهو بره با مراسم زار: نمایش با کشمکش بین خاتون و اتابک شروع می‌شود. خاتون نماد آهو بره و اتابک نماد باز است که گاهی خاتون جای خود را به کنیز می‌دهد.

در شکارگاهها بازها برای این ترتیب می‌شوند تا بتوانند پرندگان خوش‌گوشت را شکار کنند و آهو بره یکی از این پرندگان است. در این مبارزه اگر باز بالای سر آهو بره فرود آید او را هلاک می‌کند ولی اگر آهو بره بر سر باز قرار گیرد

فضله‌ای در چشم او می‌ریزد و او را از بین می‌برد. در این بازی از موسیقی و حرکات و ریتمهای تند و خطرناک انواع زاری کافر چون دینگامارا، شیخ شنگر و متوری استفاده می‌شود.

۱۲- زار دای کتو: زنها بیشتر دچار این زار می‌شوند آنها ابتدا بی‌حس می‌شوند و سپس به تدریج بدنشان سخت و فلج می‌گردد.

نمایش «فیروزه که می‌خواند»

با بیماری ناخدا عبود، شیخ بزرگ از حضور ناخدا صالح در آبادی با خبر می‌شود و از او می‌خواهد تا هدایت لنج را بر عهده بگیرد. ناخدا صالح در صورتی می‌پذیرد که لنج برای رسیدن به زنگبار از گذرگاه کوش عبور کند. جاشوان مخصوصاً شخصیت سیاه، معتقدند که عبور از گذرگاه کوش ممکن نیست چون هیچ لنجی نتوانسته است از دست بابادریا و اژدهای کوش به سلامت عبور کند. سیاه با این شرط مخالف

است ولی شیخ آنها را دعا می‌کند و به آنها قول می‌دهد که با وجود ناخدا صالح به سلامت از گذرگاه می‌گذرند. در زمان حرکت لنج، تازه دامادی با نوعروسش به آنها می‌پیوندند تا تازه داماد با آنان سفر دریا را تجربه کند.

سیاه با این مسئله به شدت مخالف است و می‌گوید که بابادریا در گذرگاه منتظر جوانانی است که تازه موی بر صورتشان زوبیده است. ناخدا با پشتوانه تجاربی که دارد، آنها را قانع می‌کند تا لنج به همراه تازه داماد به سفر خود ادامه دهد. لنج در طول سفر چند بار دچار طوفان می‌شود ولی به سلامت می‌گذرد ولی در تلاطمهای گذرگاه کوش بازمی‌ایستد. ناخدا خود را به دریا می‌اندازد تا موتور لنج را که به تور گیر کرده است آزاد کند. ناخدا موتور را آزاد می‌کند ولی خودش غرق می‌شود. تازه داماد با شجاعتی که برای راه رفتن لنج از خود نشان می‌دهد سکان لنج و هدایت آن را تا مقصد در دست می‌گیرد.

استفاده از آیینهای زار در این نمایش:

۱- استفاده از خیزران به عنوان نماد عنصر اساسی در مراسم زار.

الف) زمانی که شیخ از ناخدا صالح دعوت می‌کند تا هدایت کشتی را به او بسپارد خیزران را به او می‌دهد. تا لنج و همراهان را از گذرگاه کوش به سلامت عبور دهد.

ب) هر کدام از جاشوان دارای خیزران هستند.

که نشان‌دهنده این است که آنها هم از اهل هوا هستند.

۲- زار بابور: زاری دریایی و همیشه روی دریا است. این زار در اطراف جهازها و لنجها که مسافرت طولانی می‌کنند پرسه می‌زند. بیشتر مردها دچار آن می‌شوند و از تشنجهای شدید رنج می‌برند. در این نمایش سیاه در زمانی که لنج به گذرگاه کوش نزدیک می‌شود دچار این زار می‌گردد.

۳- دبنگامار: بیشتر زنهای دچار این زار می‌شوند. آنها ابتدا دچار چشم درد و سپس دچار عارضه‌ی سر درد می‌شوند. در این نمایش عروس به دریا چشم دوخته است تا تازه داماد از راه برسد ولی از داماد خبری نیست. چشمهای او جایی را نمی‌بیند و او دچار سردرد شدیدی می‌شود.

۴- باد یا زار جن: این بادها در زمین و زیر زمین و زیر آبها وجود دارند و به شکلهای اژدها و اوهام دیگری، خود را نشان می‌دهند. اژدهای کوش و بابادریا نمادی از این باد خطرناک و زنجیری هستند.

۵- زار متوری: این زار در ایران به باد سواحلی معروف است. این باد در سواحل همواره با جنها و بادهای خطرناک دیگر همراه است. در ابتدای نمایش که نوعروس می‌خواهد با گلاب دریا را تبرک کند، این زار ناگهان خود را نشان می‌دهد و افراد را وحشت‌زده می‌کند.

۶- زار بوجمبه: این زار به شمشیر علاقه دارد و مبتلایان به آن اغلب بدن خود را با شمشیر

زخمی می‌کنند. مراسم این زار یک بار توسط یکی از جاشوان در ابتدای نمایش اجرا می‌شود و در مراسم رزف خوانی نیز به رقص شمشیر می‌پردازد و دیگر زمانی است که سیاه برای رهایی از دست اژدهای کوش تیغه ذوالفقار را دزدیده است.

۷- در ابتدا نمایش با مراسم «رزف خوانی» که نوعی مولودی خوانی است آغاز می‌شود ولی در میان این موسیقی نرم و ملایم، ریتمهای زارهای خطرناک را نیز می‌نوازند تا شخصیتها و تماشاچیهایی را با خطری که آنها را تهدید می‌کند مواجه کنند.

۸- زار لیوا: در صحنه دوم اوج مراسم لیوا با تلاطم دریا و با آواز و حرکات شدید با زارگر فنگی عروس، اجرا می‌شود.

۹- منچول به عنوان نماد زار شیخ شنگور: هر بابازار برای خود یک منچول دارد. منچول پوست اولین حیوانی است که توسط بابازار قربانی شده است. در روی پوست منچول سمهای تمام قربانیهایی که بابازار کرده آویزان شده است. هر کدام از این سمها نماینده یک مراسم زار است. وقتی در یک مراسمی بابازار در تسخیر بادها قرار بگیرد، از رقص منچول استفاده می‌کند. رقص منچول و صدای برخورد سمها با یکدیگر، شکل موسیقایی پیدا می‌کند و به عنوان یک عنصر مکمل موسیقی در صحنه‌ای که نوعروس دچار توهمات شده است، توسط شیخ اجرا می‌شود.

۱۰- استفاده از طبل برای زیر کردن زار: طبل بزرگی در لنج آویزان است تا چنانچه جاشوها دچار باد شوند با نواختن طبل توسط شنبه (یکی از جاشوان) زار زیر گردد.

۱۱- موسیقی: موسیقی

در این نمایش حضوری

فعال دارد تا جایی

که به عنوان یک

پرسناژ پیش‌برنده

داستان نمایش،

از آن استفاده

می‌شود. ابزار

موسیقی چون:

دهل بزرگ

یکسره، دهل

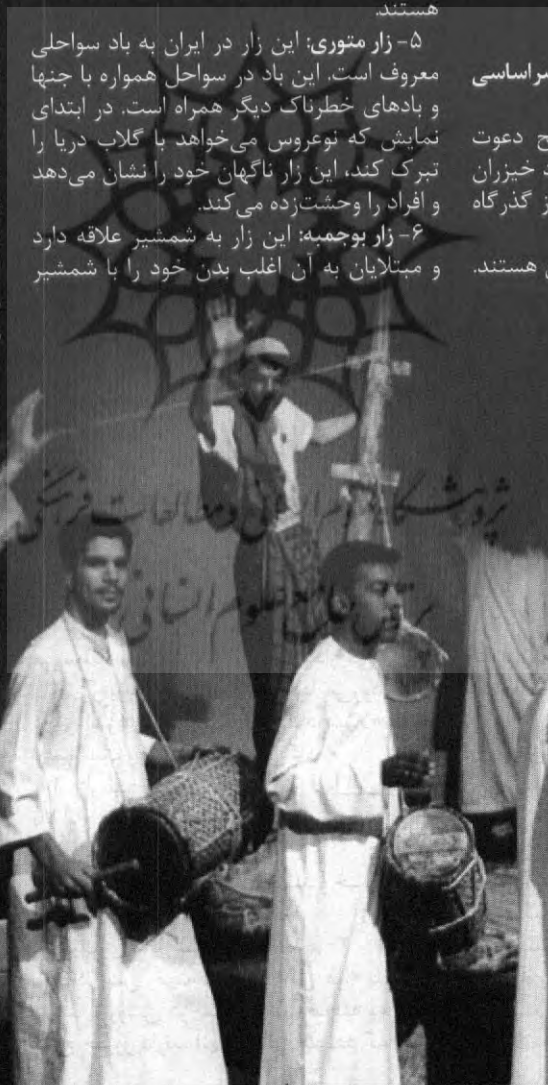
دو سره، طبلهای

کوچک، نی جفتی

و دایره که هر کدام

در زارهایی چون لیوا،

متوری، دبنگامار و شیخ

شنگر با ریتمهای تند و حضور دائم نوازندگان در صحنه نمایش همراه است.

نمایش «زن مهتابی، مرد آفتابی»

داستان سالکی است که بعد از گذراندن سی و نه شب، خود را آماده کرده است تا در این شب آخر به حقیقت برسد. اما در این شب در منزل خود با جسد زنی مواجه می‌شود. او معتقد است که این زن شیطان است که نمی‌گذارد تا او به حقیقت برسد. جسد زن را در ملاقه (ملحفه) می‌پیچد و در رودخانه نزدیک منزلش به آب می‌اندازد ولی وقتی برمی‌گردد در همان جا با زنی مواجه می‌شود. سالک آشفته و پریشان با برپا داشتن مراسمی سعی می‌کند شیطان را از خود برهاند. زن، داستان زندگی‌اش را برای او چنین تعریف می‌کند که او عاشق شاهزاده‌ای می‌شود و هر روز به طریقی در مسیر او قرار می‌گیرد تا اینکه یک روز موفق می‌شود و شاهزاده نیز دل به او می‌بندد و پدر شاهزاده مخالفت می‌کند و دستور مرگ زن را می‌دهد. زن مرگ را می‌پذیرد و پدر شاهزاده که از این مسئله آگاه می‌شود دستور آزادی زن را می‌دهد. شاهزاده سوار بر اسب می‌تازد تا زن را از مرگ برهاند. زن برای نشان دادن علاقه به شاهزاده خود را زیر پای اسب او می‌اندازد و از بین می‌رود. زن با گفتن این داستان از منزل سالک خارج می‌شود. سالک وقتی بازمی‌گردد زن دیگری را در همانجا می‌بیند. دوباره آن مراسم را برپا می‌کند تا شیطان را از خود دور سازد. زن نیز داستان خود را چنین بازگو می‌کند؛ او برای کشف حقیقت دشتها و کوهها را پشت سر می‌گذارد تا به معبدی می‌رسد

ولی موبدان آن را چون زن است به معبد راه نمی‌دهند. خود را به قیافه مرد جوانی درمی‌آورد و وارد معبد می‌شود. در یک شب که با قیافه اصلی خود زیر نور ماه گیسوانش را شانه می‌زند عابد بزرگ حاضر می‌شود و او را می‌بیند و به او می‌گوید آنچه تو در طلب آن هستی در وجود من است و تو در صورتی به حقیقت می‌رسی که با وجود من تکثیر شوی. زمانی بعد مردان مسئله را می‌فهمند و عابد خود را تیره می‌کند و زن را شیطان می‌خواند که برای فریب او آمده است. مردان با خواری تمام زن را از معبد بیرون می‌اندازند. زن راهی بیابان می‌شود تا خود و بچاش را از بین ببرد. چوپانی که ناظر اوست او را نجات می‌دهد و به او دل می‌بندد - و هیچ از گذشته او نمی‌پرسد - و از او تقاضای ازدواج می‌کند. زن به دلیل صداقت بیش از حد چوپان در شب عروسی از شدت شرم می‌میرد.

این زن نیز با گفتن داستان خود از منزل سالک خارج می‌شود و زمانی که سالک بازمی‌گردد، زنی دیگر را در همانجا می‌بیند. سالک نیز همان مراسم را برپا می‌دارد و زن داستان خود را چنین می‌گوید: «در شب عروسی قبل از رفتن به حجله، برادر داماد زمانی که به او هدیه می‌دهد، نمی‌گذارد زن به حجله برود و می‌گوید: «داماد واقعی من هستم. چون مدتها قبل از اینکه تو به خانه ما بیایی من ترا در خواب دیده و عاشق تو شده‌ام. بر سر این موضوع نزاع بین دو برادر درمی‌گیرد و زن را به خیانت متهم می‌کنند و دستور سنگسار کردن او را می‌دهند. زن پس از گفتن داستان در خانه سالک می‌میرد. سالک که دچار اوهام شده است سعی می‌کند با برپا داشتن

مراسم خود را برهاند. و در این مراسم در می‌یابد که در شب آخر اعتکاف، این داستانها برای این بوده است که عشق را به او بفهمانند.

زارهایی که در این نمایش مورد استفاده قرار گرفته است:

۱- زار چین‌باسه: بیشتر مردها دچار این زار می‌شوند. بیمار آشفته‌حال، ترسان از تنهایی، خیالپرداز و دچار اوهام می‌شود.

۲- شیخ شنگر: یکی از زارهای خطرناک است که شبها با اوهام به خواب مریض می‌آید و او را وحشت‌زده می‌کند. این زارها در صحنه‌هایی که سالک برای اولین بار با زن مواجه است دیده می‌شود. در اجرای این نمایش برخلاف نمایشهای قبلی از هیچ‌گونه ابزار و ادوات موسیقی مراسم آیین زار استفاده نمی‌شود. بلکه ریتمهای انواع زارهای خشن به شکل موسیقایی بدوی توسط سیتی سایزر اجرا می‌گردد و تنها از چوب در صحنه‌هایی که سالک به مراسم می‌پردازد به عنوان ابزار موسیقی استفاده می‌شود.

۳- حرکات بدنی مراسم زار: حرکات ریز و سرکنگی شامل لرزش بدن و حرکات شانه در مراسم زار و رعشه‌هایی که در تن بیمار ایجاد می‌شود و در این نمایش توسط سالک به اجرا درمی‌آید. این حرکات شامل حرکات نشسته و ایستاده می‌باشد. حرکات زارهای کم‌خطر ایستاده و حرکات زارهای خطرناک بیشتر نشسته و نشسته و ایستاده است و گاهی بیمار روی هوا بلند می‌شود که در این نمایش این کار را توسط سالک اجرا می‌کند.

نتیجه گیری:

جدول شماره ۱: انواع مراسم و جزئیات مراسم زار به کار رفته در چهار نمایش:

ردیف	انواع زار	جزئیات مراسم	شکل مراسم	نمایش «گل و چهله»	نمایش «آینه توی سلف»	نمایش «فهروزه که می خواند»	نمایش «زنان مهنایی مرد آفتابی»
۱	متوری	موضوع	جنگلی و صحرایی همراه با چنای مضر و خطرناک				
		نشانه	لباس حریر و خیزران طلا و خخال می خواهد				
		حرکت	فریادهای بلند و حرکات تند خشک شدن دست و پا				
		ساز	شش عدد دهل				
۲	شیخ شنگر	موضوع	خطرناک ساکن در کوه				
		نشانه	جیب و ترس هفده عدد خیزران				
		ساز	دو عدد دهل دو سر بزرگ یک عدد دایره				
		حرکت	تند و سریع				
۳	دینگامارا	موضوع	هر جا مراسم زار باشد حضور دارد زنها دچار می شوند				
		نشانه	چشمپرد و سردرد				
		حرکت	مراسمی با افراد زیاد همراه با حرکات				
		ساز	دو عدد دهل بزرگ یک عدد چره				
۴	بومریوم	موضوع	کم خطر سراج زنها می رود				
		نشانه	منتظر است تا زنها دعوا کنند				
		ساز	کمترند - گریه - آهنگ سه دهل دو سر معمولی				
		موضوع	کافر ولی مودی نیست				
۵	ام گاره	نشانه	بیمار دلپس و ناراحت				
		حرکت	بیمار شهبها بینار می ماند				
		ساز	راه رفتن زیاد می خندد و غغای زیاد می خورد				
		ساز	سه دهل سه سر بزرگ				

ردیف	انواع زار	جزئیات مراسم	شکل مراسم	نمایش «گل و چهله»	نمایش «آینه توی سلف»	نمایش «فهروزه که می خواند»	نمایش «زنان مهنایی مرد آفتابی»
۶	چین یاسه	موضوع	مردها دچار آن می شوند				
		نشانه	گیم شدن بیمار				
		حرکت	پیدا شدن بیمار در کنار درخت نشسته و ایستاده				
		ساز	پنج عدد خلخال دود عدد دهل دو عدد نقره				
۷	پهپه	موضوع	بیشتر اعصاب دچار می شوند				
		نشانه	تب و سرفه				
		ساز	یک عدد بول کم یک عدد چره یک عدد دایره				
		موضوع	در سواحل ایران کم است				
۸	نمرود	نشانه	کمترند و پانزد				
		ساز	یک عدد دهل دو سر یک عدد چره				
		موضوع	یک عدد بول کم				
		موضوع	منتقم زاران تا زار رضایت ندهد بیرون نمی رود				
۹	قصاص	موضوع	دهل ندارد و برای زیر کردنش با هر آهنگی بیرون می رود				
		ساز	خطرناک و کافر				
		موضوع	جاشوان ایرانی که به سواحل آفریقا رفته اند دچار می شوند				
		نشانه	با شمشیر بازی می کند				
۱۱	دای کتو	ساز	سازهای شیخ شنگر و متوری				
		موضوع	در سواحل ایران زنها دچار می شوند				
		ساز	یک عدد دهل دو سر بزرگ دو عدد دهل دو سر کوچک				
		موضوع	در سواحل ایران				
۱۲	بوچصیه	نشانه	شمشیر بازی				
		ساز	یک عدد بول کم				
		موضوع	یک عدد دهل دو سر متوسط				
		ساز	یک عدد بول کم				

ردیف	انواع زار	جزئیات مراسم	شکل مراسم	نمایش «گل و چهله»	نمایش «آینه توی سلف»	نمایش «فهروزه که می خواند»	نمایش «زنان مهنایی مرد آفتابی»
۱۳	لیوا	موضوع	جن زدگی به واسطه تنهایی				
		حرکت	خواندن اشعار				
		ساز	حرکات شبیه رقص سوطیان				
		موضوع	تلبل بزرگ و کوچک همیشه روی دریا				
۱۴	بابور	موضوع	سراج جاشوان می رود				
		ساز	مردها دچار می شوند				
		ساز	سه عدد دهل دو سر				
		موضوع	خطرناک				
۱۵	یاد پری	نشانه	پریان دوباره				
		موضوع	استفاده از بوی خوش				
		ساز	رقصهای جمعی				
		حرکت					

جدول شماره ۲: انواع مراسم و بازبهای همراه با مراسم زار به کار رفته شده در چهار نمایش

اولویت	انواع زار	تعداد	میزان درصد
۱	شیخ شنگر	۱۸	۱۳/۲۲٪
۲	دینگامارا	۱۶	۱۱/۷۶٪
۳	متوری	۱۴	۱۰/۲۹٪
۴	لیوا	۱۴	۱۰/۲۹٪
۵	دای کتو	۱۲	۸/۸۲٪
۶	چین یاسه	۱۰	۷/۳۵٪
۷	ماییت	۹	۶/۶۱٪
۸	بومریوم	۸	۵/۸۸٪
۹	یاد پری	۷	۵/۱۴٪
۱۰	بابور	۶	۴/۴۱٪
۱۱	پهپه	۶	۴/۴۱٪
۱۲	بوچصیه	۵	۳/۶۷٪
۱۳	ام گاره	۵	۳/۶۷٪
۱۴	قصاص	۳	۲/۲۰٪
۱۵	نمرود	۳	۲/۲۰٪

جدول شماره ۳: میزان اولویت استفاده از انواع زار در چهار نمایش

ردیف	انواع مراسم غیر از مراسم زار	جزئیات مراسم	نمایش «گل و چهله»	نمایش «آینه توی سلف»	نمایش «فهروزه که می خواند»	نمایش «زنان مهنایی مرد آفتابی»
۱	بازی آه کتو	رقصی نرم و لطیف مربوط به نوجوانان و زنان				
		مراسم غمگین و حمله دامادی حضرت قاسم				
۲	رقص تانگو	مراسم غمگین و حمله دامادی حضرت قاسم				
		مراسم غمگین و حمله دامادی حضرت قاسم				
۳	پنت گراز	آیین موزیکال و شادی				
		مراسم خشنابن غمگین در جنوب				
۴	حکایتان	ساز و آهنگ				
		ساز و آهنگ				
۵	آه آه آه	آه آه آه آه سر آهوه باشد				
		آه آه آه آه سر آهوه باشد				
۶	دره نوبلی	در چشم فر میریزد و او را کور می کند				
		مولودی موسیقی با				
۷	موسیقی گرجایی	موسیقی نرم و لطیف				
		موسیقی نرم و لطیف				

اولویت	نام نمایش	موضوع	نشانه	حرکت	ساز	جمع	میزان درصد
۱	فیروزه که می‌خواند	۱۴	۱۰	۷	۱۴	۴۵	٪۳۳/۰۸
۲	گل و جهله	۱۴	۶	۷	۱۴	۴۱	٪۳۰/۱۴
۳	آینه توی سقف	۱۱	۵	۷	۱۵	۳۸	٪۲۷/۹۴
۴	زنان مهتابی، مرد آفتابی	۶	۱	۴	۱	۱۲	٪۸/۸۲

جدول شماره ۴: اولویت نمایشها در جهت استفاده از انواع زار

اولویت	نام نمایش	میزان استفاده از موضوع	درصد میزان استفاده
۱	فیروزه که می‌خواند	۱۴	٪۲۹/۷۸
۲	گل و جهله	۱۴	٪۲۹/۷۸
۳	آینه توی سقف	۱۱	٪۲۳/۴۰
۴	زنان مهتابی، مرد آفتابی	۶	٪۱۷/۰۲

جدول شماره ۵: اولویت نمایشها بر اساس استفاده موضوعی از انواع زار

اولویت	نام نمایش	میزان استفاده از نشانه	درصد میزان استفاده
۱	فیروزه که می‌خواند	۱۰	٪۴۵/۴۵
۲	گل و جهله	۶	٪۲۷/۳۷
۳	آینه توی سقف	۵	٪۲۲/۷۲
۴	زنان مهتابی، مرد آفتابی	۱	٪۴/۵۴

جدول شماره ۶: اولویت نمایشها بر اساس استفاده از نشانه‌های انواع زار

اولویت	نام نمایش	میزان استفاده از حرکت	درصد میزان استفاده
۱	فیروزه که می‌خواند	۷	٪۲۸
۲	گل و جهله	۷	٪۲۸
۳	آینه توی سقف	۷	٪۲۸
۴	زنان مهتابی، مرد آفتابی	۴	٪۱۶

جدول شماره ۷: اولویت نمایشها بر اساس استفاده از حرکت انواع زار

اولویت	نام نمایش	میزان استفاده از ساز	درصد میزان استفاده
۱	آینه توی سقف	۱۵	٪۳۴/۰۹
۲	گل و جهله	۱۴	٪۳۱/۸۱
۳	فیروزه که می‌خواند	۱۴	٪۳۱/۸۱
۴	زنان مهتابی، مرد آفتابی	۱	٪۲/۲۷

جدول شماره ۸: اولویت نمایشها بر اساس استفاده سازهای انواع زار

اولویت	مشخصات زار	درصد میزان استفاده
۱	ساز	٪۲۷/۸۲
۲	موضوع	٪۳۳/۰۸
۳	حرکت	٪۱۸/۶۵
۴	نشانه	٪۱۶/۴۱

جدول شماره ۹: انعکاس مراسم زار در چهار نمایش

اولویت	انواع زار	میزان استفاده	میزان درصد
۱	متوری	۶	٪۱۵
۲	شیخ شگر	۶	٪۱۵
۳	دینگامارا	۴	٪۱۰
۴	چین یاسه	۴	٪۱۰
۵	دای کتو	۴	٪۱۰
۶	لیوا	۴	٪۱۰
۷	باد پری	۴	٪۱۰
۸	پهپه	۲	٪۵
۹	ماپیت	۲	٪۵
۱۰	بومرئوم	۱	٪۲/۵
۱۱	نمرود	۱	٪۲/۵
۱۲	قصاص	۱	٪۲/۵
۱۳	بوخمیه	۱	٪۲/۵
۱۴	پانور	۱	٪۲/۵
۱۵	ام گاره	۰	۰

جدول شماره ۹: اولویت‌بندی استفاده از انواع زار در نمایش گل و جهله

جدول شماره ۱۰: اولویت‌بندی استفاده از انواع زار در نمایش اینه توی سقف

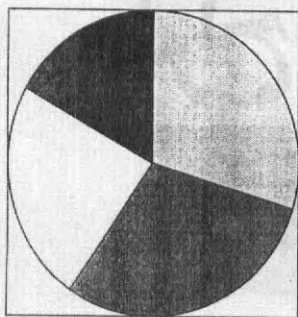
اولویت	انواع زار	میزان استفاده	میزان درصد
۱	شیخ شنگر	۵	۱۳/۱۵٪
۲	دینگامارا	۴	۱۰/۵۲٪
۳	لیوا	۴	۱۰/۵۲٪
۴	دای کتو	۴	۱۰/۵۲٪
۵	بومریوم	۴	۱۰/۵۲٪
۶	متوری	۳	۷/۱۸۹٪
۷	ام گاره	۳	۷/۱۸۹٪
۸	چین یاسه	۲	۵/۲۶٪
۹	پهپه	۲	۵/۲۶٪
۱۰	نمرود	۲	۵/۲۶٪
۱۱	ماییت	۲	۵/۲۶٪
۱۲	بوچمبه	۱	۲/۶۳٪
۱۳	بابور	۱	۲/۶۳٪
۱۴	بادیری	۱	۲/۶۳٪
۱۵	قصاص	۰	۰

جدول شماره ۱۱: اولویت‌بندی استفاده از انواع زار در نمایش قهوه که می‌خواند

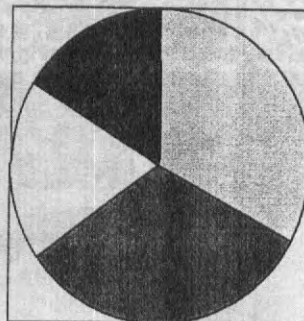
اولویت	انواع زار	میزان استفاده	میزان درصد
۱	شیخ شنگر	۶	۱۳/۰۴٪
۲	دینگامارا	۵	۱۰/۱۸۶٪
۳	متوری	۴	۸/۹۵٪
۴	ماییت	۴	۸/۹۵٪
۵	دای کتو	۴	۸/۹۵٪
۶	لیوا	۴	۸/۹۵٪
۷	بابور	۴	۸/۹۵٪
۸	چین یاسه	۳	۶/۵۲٪
۹	بوچمبه	۳	۶/۵۲٪
۱۰	بومریوم	۲	۴/۳۴٪
۱۱	ام گاره	۲	۴/۳۴٪
۱۲	پهپه	۲	۴/۳۴٪
۱۳	بادیری	۲	۴/۳۴٪
۱۴	قصاص	۱	۲/۱۷٪
۱۵	نمرود	۰	۰

جدول شماره ۱۲: اولویت‌بندی استفاده از انواع زار در نمایش زنان مهتابی، مرد آفتابی

اولویت	انواع زار	میزان استفاده	میزان درصد
۱	دینگامارا	۳	۲۵٪
۲	شیخ شنگر	۲	۱۶/۶۶٪
۳	لیوا	۲	۱۶/۶۶٪
۴	متوری	۱	۸/۳۳٪
۵	بومریوم	۱	۸/۳۳٪
۶	چین یاسه	۱	۸/۳۳٪
۷	قصاص	۱	۸/۳۳٪
۸	ماییت	۱	۸/۳۳٪
۹	ام گاره	۰	۰
۱۰	پهپه	۰	۰
۱۱	نمرود	۰	۰
۱۲	دای کتو	۰	۰
۱۳	بوچمبه	۰	۰
۱۴	بابور	۰	۰
۱۵	بادیری	۰	۰

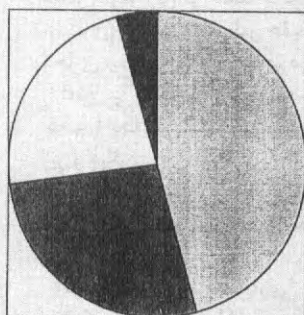
□	فیروزه که می خواند	29.78%
■	گل و جهله	29.78%
□	آینه توی سقف	23.40%
■	زنان مهتابی، مرد آفتابی	17.02%

□	ساز	32.82%
■	موضوع	32.08%
□	حرکت	18.65%
■	نشانه	16.41%

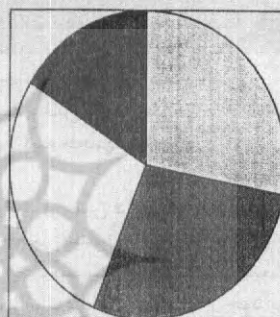
نمودار شماره 3: استفاده موضوعی از انواع زار در چهار نمایش

نمودار شماره 2: انعکاس مراسم زار در چهار نمایش بر اساس موضوع، نشانه، حرکت و ساز انواع زار

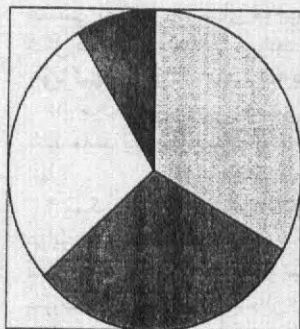
□	فیروزه که می خواند	45.45%
■	گل و جهله	27.27%
□	آینه توی سقف	22.72%
■	زنان مهتابی، مرد آفتابی	4.54%

نمودار شماره 4: استفاده نشانه ای از انواع زار در چهار نمایش

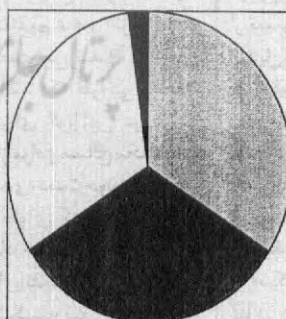
□	گل و جهله	28%
■	آینه توی سقف	28%
□	فیروزه که می خواند	28%
■	زنان مهتابی، مرد آفتابی	16%

نمودار شماره 5: استفاده حرکت از انواع زار در چهار نمایش

□	فیروزه که می خواند	33.08%
■	گل و جهله	30.14%
□	آینه توی سقف	27.94%
■	زنان مهتابی، مرد آفتابی	8.82%

نمودار شماره 1: میزان استفاده از انواع زار در چهار نمایش

□	آینه توی سقف	34.09%
■	فیروزه که می خواند	31.81%
□	گل و جهله	31.81%
■	زنان مهتابی، مرد آفتابی	2.27%

نمودار شماره 6: استفاده ساز از انواع زار در چهار نمایش